

Rumantsch grischun davent dal 2010 en scola

■ (anr/hh) Il rumantsch grischun vegn introducì en scola. Ils uffants da l'emprima classa primara dal 2010 da tut las regions rumantschas vegnan ad avoir lur scolaziun da linguatg rumantsch sulettamain en la lingua unifitgada. Enfin alur vegn il chantun a rimnar experiments cun l'instrucziun dal rg en scola, oravant tut en las regions da pionier.

La sonda passada han radund 30 represchentants da l'entira Rumantschia discutà cun exponents dal chantun areguard l'introducziun dal rumantsch grischun en scola. A la «maisa raduna», proponida e la fin finala er organisada dal departament d'educaziun, cultura ed ambient cun il cusseglier guvernativ *Claudio Lardi*, èn oravant tut magisters, politichers sco er persunas dals meds da massa e represchentants da las instituziuns rumantschas sa participads. *Bernard Cathomas* e *Gian Peder Gregori* han referì davart las pussaivladads da l'introducziun dal rumantsch grischun en scola.

Discutà differentas variantas

En il rom da quel arranschament è vegnì desistì da lavur en gruppas. L'entira discussiun è sa spjegada en il plenum e quai a moda cuntraversa. Differentas variantas per l'introducziun dal rumantsch grischun en scola èn vegnidas tematisadas, tranter auter ina aproximaziun miaivla en furma dad ina instrucziun passiva. Quella via na ha dentant betg chattà gronda simpatia. Ils preschents èn stads cleramain da l'opiniun ch'i saja

da preferir ina instrucziun integrala, pia ina scolaziun activa dal rumantsch grischun. Vuschs criticas na han betg mancà en la discussiun davart quella via previsa. Da l'entschatta da la discussiun davent è dentant stà cler ch'il rumantsch grischun daventia lingua da scola. Comunablamain han ils preschents alur fixà il plan da termins per l'introducziun dal rumantsch grischun en scola.

Idioms sco lingua discurrenda

La runda da discussiun è vegnida a la conclusiun ch'il rumantsch grischun na duaia betg vegnir introducì da surengiu, pia l'emprim en las classas dal stgalim aut. L'introducziun duaia succeder da sutensi, pia cun ina entschatta en las classas primaras. Da pign ensi duain ils uffants emperder il rumantsch grischun. Cler è medemamain ch'il rumantsch grischun duai daventar la lingua da scrittira per la scola da l'entira Rumantschia. La runda da discussiun che vala sco gremi consultativ per il departament e sias decisions ha medemamain tematisà la rolla dals idioms. Quels duain avair vinavant lur existenza en la scola populara, pia per exempel sco lingua da litteratura e cultura tradiziunala, indentificaziun regiunala e lingua discurrenda. Magistras e magisters duain discurer lur idiom.

Davent dal 2010

Il plan da termins elavurà da la runda da discussiun preveda da lantschar las lavurs preparativas da planisaziun per l'introducziun dal rumantsch grischun en scola

l'onn vegnent. L'entschatta operativa vegn fatga 2005. Alur duai vegnir cumenzà cun la lavur d'infurmaziun e comunicaziun, concept da detagl, plan da finanziaziun, organisaziun dal project, scolar in cader per la scolaziun da magistras e magisters, scolaziun da las magistras ed ils magisters e da terapeuts da lingua, sco era elavurar ils meds d'instrucziun e las mesiras flancantas. L'onn 2007 duai il rumantsch grischun avair sia premiera sco lingua da scola en emprimas classas primaras da regions pionieras. Ina da quellas savess la Val Müstair esser. L'onn 2010 vegnan tut ils scolarets da l'emprima classa primara da las regions rumantschas dal Grischun instruids per l'emprima giada en il rumantsch grischun. 2019 sortan uschè ils emprims scolars da la scola populara che han già ina instrucziun cumplaina da rumantsch grischun durant tut ils nov onns da scola.

Davent dal 2005 esi prevì d'edir ils meds d'instrucziun sulettamain en rumantsch grischun. Enfin il 2010 vegnan ils meds d'instrucziun dals idioms a survir a l'instrucziun. Lasuenter vegnan els remplazzads successivamain da materia nova en rumantsch grischun. Cler è che l'introducziun dal rumantsch grischun è cumbinada cun gronds custs.

Satisfatg da la discussiun

«Jau sun cuntent cun la discussiun ed er cun ils resultats da quella», ha *Ivo Berther* da l'uffizi da cultura punctuà la sonda saira suenter la «maisa radunda». La discussiun haja reflectà las opiniuns generalas da la publicitad da las davosas emnas: «Nus avain obtegnì ina survista da quai che fatschenta la gliעד. Uss avain nus er resultats palbables e termins concrets.» Schegea che ils termins fixads da la gruppa èn en quel senn ina visiun, vesa Ivo Berther tuttina ch'il plan è realistic ed oravant tut in cumpromiss. Il plan da termins elavurà da la gruppa da lavur relativescha il medem mument la decisiun dal cussegl grond, d'edir ils meds d'instrucziun rumantschs davent dal 2005 en rumantsch grischun. «Uss vesa tut or puspè in pau auter», ha Ivo Berther ditg envers l'Agentura da novitads rumantscha.

La «maisa radunda» è vegnida a la conclusiun che l'introducziun dal rumantsch grischun duaia succeder da sutensi, pia cun ina entschatta en las classas primaras.